

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Voorstel van wet tot wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op het primair onderwijs BES, de Wet op de expertisecentra, de Wet voortgezet onderwijs 2020 en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met de herziening van de wettelijke grondslagen van de kerndoelen (Wet herziening wettelijke grondslagen kerndoelen)

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de wettelijke grondslagen van de kerndoelen voor het funderend onderwijs te herzien in verband met modernisering en harmonisatie en het toevoegen van grondslagen voor kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wijziging van de Wet op het primair onderwijs

De Wet op het primair onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

A

1. Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden kerndoelen vastgesteld en ingedeeld in leergebieden. Het onderwijs is op doelgerichte en samenhangende wijze gericht op het realiseren van de kerndoelen.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;

- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. Engelse taal;
- f. geschiedenis en staatsinrichting;
- g. geestelijke stromingen;
- h. sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer;
- i. aardrijkskunde;
- j. biologie;
- k. natuur;
- l. techniek;
- m. beeldende vorming, muziek, dans en drama; en
- n. lichamelijke oefening.

3. Na het tweede lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

2a. De leergebieden zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. Engelse taal;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. mens en maatschappij;
- g. mens en natuur;
- h. kunst en cultuur;
- i. bewegen en sport.

2b. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 8, derde lid.

4. Het vijfde lid komt te luiden:

Een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid, wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. Hij treedt in werking op een tijdstip dat nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend. Indien het voorstel van wet wordt ingetrokken of indien een van de beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken.

5. Het negende lid komt als volgt te luiden:

9. Het bevoegd gezag hanteert de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstellingen. Indien de eerste volzin niet kan worden toegepast voor een leerling vanwege zijn handicap, wordt in het ontwikkelingsperspectief, bedoeld in artikel 40a, aangegeven welke vervangende onderwijsdoelen worden gehanteerd.

6. In het tiende lid, wordt 'krachtens het vijfde of zesde lid vastgestelde kerndoelen' vervangen door 'krachtens het eerste of zesde lid vastgestelde kerndoelen' en wordt 'kerndoelen, bedoeld in het vijfde of zesde lid' vervangen door 'kerndoelen, bedoeld in het eerste of zesde lid'.

7. In het vijftiende lid, wordt 'de voorschriften in het eerste en tweede lid' vervangen door 'het voorschrift in het eerste lid, laatste volzin'.

B

Artikel 41a wordt als volgt gewijzigd:

In het tweede lid, onderdeel a, wordt 'artikel 9, vijfde lid' vervangen door 'artikel 9, eerste lid'.

C

Artikel 45b wordt als volgt gewijzigd:

In het tweede lid, laatste volzin, wordt 'artikel 9, tweede lid, onderdelen a, b en c' vervangen door 'artikel 9, tweede lid, onderdelen f, i, j en k'.

Artikel II. Wijziging van de Wet primair onderwijs BES

De Wet primair onderwijs BES wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden kerndoelen vastgesteld en ingedeeld in leergebieden. Het onderwijs is op doelgerichte en samenhangende wijze gericht op het realiseren van de kerndoelen.

2. Het tweede lid komt als volgt te luiden:

2. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben voor het openbaar lichaam Bonaire betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. Nederlandse taal;
- b. Papiaments;
- c. rekenen en wiskunde;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. Engelse taal;
- g. geschiedenis en staatsinrichting;
- h. geestelijke stromingen;
- i. sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer;
- j. aardrijkskunde;
- k. biologie;
- l. natuur;
- m. techniek;
- n. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en
- o. lichamelijke oefening.

3. Na het tweede lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

2a. De leergebieden zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. Papiaments;
- c. rekenen en wiskunde;
- d. Engelse taal;
- e. burgerschap;
- f. digitale geletterdheid;
- g. mens en maatschappij;
- h. mens en natuur;
- i. kunst en cultuur;

j. bewegen en sport.

2b. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 10, derde lid.

4. Het vierde lid, komt te luiden:

4. Een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid, wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. Hij treedt in werking op een tijdstip dat nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend. Indien het voorstel van wet wordt ingetrokken of indien een van de beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken.

5. Het vijfde lid komt als volgt te luiden:

5. Het bevoegd gezag hanteert de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstellingen. Indien de eerste volzin niet kan worden toegepast voor een leerling met een specifieke onderwijsbehoefte, wordt in het handelingsplan, bedoeld in artikel 45, aangegeven wat daarvan de reden is en welke vervangende onderwijsdoelen worden gehanteerd.

6. In het zesde lid wordt 'krachtens het vierde lid vastgestelde kerndoelen' vervangen door 'krachtens het eerste lid vastgestelde kerndoelen' en wordt 'kerndoelen, bedoeld in het vierde lid' vervangen door 'kerndoelen, bedoeld in het eerste lid'.

7. In het achtste lid wordt 'de voorschriften in het eerste en tweede lid' vervangen door 'het voorschrift in het eerste lid, laatste volzin'.

B

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt als volgt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden kerndoelen vastgesteld en ingedeeld in leergebieden. Het onderwijs is op doelgerichte en samenhangende wijze gericht op het realiseren van de kerndoelen.

2. Het tweede lid komt als volgt te luiden:

2. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben voor de openbare lichamen Sint Eustatius en Saba betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. Nederlandse taal;
- b. Engelse taal;
- c. rekenen en wiskunde;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. geschiedenis en staatsinrichting;
- g. geestelijke stromingen;
- h. sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer;
- i. aardrijkskunde;
- j. biologie;
- k. natuur;
- l. techniek;
- m. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en

n. lichamelijke oefening.

3. Na het tweede lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

2a. De leergebieden zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. Engelse taal
- c. rekenen en wiskunde;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. mens en maatschappij;
- g. mens en natuur;
- h. kunst en cultuur;
- i. bewegen en sport.

2b. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 10, derde lid.

4. Het vierde lid, komt te luiden:

4. Een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid, wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. Hij treedt in werking op een tijdstip dat nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend. Indien het voorstel van wet wordt ingetrokken of indien een van de beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken.

5. Het vijfde lid komt als volgt te luiden:

5. Het bevoegd gezag hanteert de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstellingen. Indien de eerste volzin niet kan worden toegepast voor een leerling met een specifieke onderwijsbehoefte, wordt in het handelingsplan, bedoeld in artikel 45, aangegeven wat daarvan de reden is en welke vervangende onderwijsdoelen worden gehanteerd.

6. In het zesde lid wordt 'krachtens het vierde lid vastgestelde kerndoelen' vervangen door 'krachtens het eerste lid vastgestelde kerndoelen' en wordt 'kerndoelen, bedoeld in het vierde lid' vervangen door 'kerndoelen, bedoeld in het eerste lid'.

7. In het achtste lid wordt 'de voorschriften in het eerste en tweede lid' vervangen door 'het voorschrift in het eerste lid, laatste volzin'.

C

Artikel 51b wordt als volgt gewijzigd:

In het tweede lid, laatste volzin, wordt 'artikel 11, tweede lid, onderdelen a, b en c' vervangen door 'artikel 11, tweede lid, onderdelen g, j, k en l en artikel 12, lid 2, onderdelen f, i, j en k'.

Artikel III. Wijziging van de Wet op de expertisecentra

De Wet op de expertisecentra wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 13 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt als volgt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden kerndoelen, die voor de onderwijssoorten, bedoeld in artikel 2, tweede lid, kunnen verschillen, vastgesteld en ingedeeld in leergebieden. Het onderwijs is op doelgerichte en samenhangende wijze gericht op het waar mogelijk realiseren van de kerndoelen.

2. Het tweede lid komt als volgt te luiden:

2. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden, en hebben, behoudens het bepaalde in het vijfde lid en in artikel 15, voor het speciaal onderwijs betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. Engelse taal;
- f. geschiedenis en staatsinrichting;
- g. geestelijke stromingen;
- h. sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer;
- i. aardrijkskunde;
- j. biologie;
- k. natuur;
- l. techniek;
- m. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en
- n. lichamelijke oefening.

3. Het derde lid komt te luiden:

3. De leergebieden zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. Engelse taal;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. mens en maatschappij;
- g. mens en natuur;
- h. kunst en cultuur;
- i. bewegen en sport.

4. Het vierde lid komt te luiden:

4. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 11, vierde lid.

5. Het vijfde lid komt als volgt te luiden:

5. Voor het speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen en meervoudig gehandicapte kinderen voor wie het zeer moeilijk lerend zijn een van de handicaps is omvat, gelden zoveel mogelijk de kerndoelen, bedoeld in het eerste lid.

6. Het zevende lid komt te luiden:

7. Een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid, wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. Hij treedt in werking op een tijdstip dat nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend. Indien het voorstel van wet wordt ingetrokken of indien een van de

beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken.

7. Het elfde lid komt als volgt te luiden:

11. Het bevoegd gezag hanteert de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstellingen. Indien voor een leerling de eerste volzin niet kan worden toegepast, wordt in het ontwikkelingsperspectief, bedoeld in artikel 41a, aangegeven wat daarvan de reden is en welke vervangende onderwijsdoelen worden gehanteerd.

8. In het twaalfde lid wordt 'krachtens het zevende of achtste lid vastgestelde kerndoelen' vervangen door 'krachtens het eerste of achtste lid vastgestelde kerndoelen' en wordt 'kerndoelen, bedoeld in het zevende of achtste lid' vervangen door 'kerndoelen, bedoeld in het eerste of achtste lid'.

C

Artikel 14c wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt als volgt te luiden:

3. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het waar mogelijk verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben betrekking op de volgende onderwerpen, voor zover het de leergebieden betreft:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. Engelse taal;
- f. geschiedenis en staatsinrichting;
- g. economie;
- h. sociale redzaamheid en gezond gedrag;
- i. aardrijkskunde;
- j. biologie;
- k. natuur- en scheikunde;
- l. techniek;
- m. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en
- n. lichamelijke opvoeding.

2. Na het derde lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

3a. De leergebieden, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. Engelse taal;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. mens en maatschappij;
- g. mens en natuur;
- h. kunst en cultuur;
- i. bewegen en sport.

3b. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 11, vierde lid.

4. In het vierde lid wordt 'bedoeld in het tweede lid, onder c,' vervangen door 'bedoeld in het tweede lid, onder b'.

5. In het negende lid wordt 'een samenhangend' vervangen door 'een samenhangend en doelgericht'.

C

Artikel 14f wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt als volgt te luiden:

3. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het waar mogelijk verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben betrekking op de volgende onderwerpen, voor zover het de leergebieden betreft:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. geschiedenis en staatsinrichting;
- f. economie;
- g. sociale redzaamheid en gezond gedrag;
- h. aardrijkskunde;
- i. biologie;
- j. natuur- en scheikunde;
- k. techniek;
- l. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en
- m. lichamelijke opvoeding.

3. Na het derde lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

3a. De leergebieden, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. mens en maatschappij;
- f. mens en natuur;
- g. kunst en cultuur;
- h. bewegen en sport.

3b. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 11, vierde lid.

4. In het achtste lid wordt 'een samenhangend' vervangen door 'een samenhangend en doelgericht'.

D

Artikel 48c wordt als volgt gewijzigd:

In het vierde lid, laatste volzin, wordt 'artikel 9, tweede lid, onderdelen a, b en c' vervangen door 'artikel 13, tweede lid, onderdelen f, i j en k'

Artikel IV. Wijziging van de Wet voortgezet onderwijs 2020

De Wet voortgezet onderwijs 2020 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.13 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden kerndoelen vastgesteld en ingedeeld in leergebieden. Het onderwijs is op doelgerichte en samenhangende wijze gericht op het realiseren van de kerndoelen.

2. Het tweede lid, komt te luiden:

2. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs in de eerste twee leerjaren, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. burgerschap;
- d. digitale geletterdheid;
- e. Engelse taal;
- f. geschiedenis en staatsinrichting;
- g. economie;
- h. geestelijke stromingen;
- i. sociale redzaamheid en gezond gedrag;
- j. aardrijkskunde;
- k. biologie;
- l. natuur- en scheikunde;
- m. techniek;
- n. beeldende vorming, muziek, drama en dans; en
- o. lichamelijke opvoeding.

3. Na het tweede lid worden twee leden ingevoegd, luidende:

3. De leergebieden zijn:

- a. Nederlandse taal;
- b. rekenen en wiskunde;
- c. Engelse taal;
- d. burgerschap;
- e. digitale geletterdheid;
- f. mens en maatschappij;
- g. mens en natuur;
- h. kunst en cultuur;
- i. bewegen en sport.

4. Het leergebied burgerschap is een uitwerking van de opdracht in artikel 2.2, eerste lid.

B

Na artikel 2.13 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.13a. Kerndoelen onderwijs moderne vreemde talen

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen kerndoelen worden vastgesteld die betrekking hebben op moderne vreemde talen.

C

Artikel 2.14 wordt als volgt gewijzigd:

In het eerste lid wordt 'een samenhangend' vervangen door 'een doelgericht en samenhangend'.

D

Artikel 2.19 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt 'een samenhangend' vervangen door 'een doelgericht en samenhangend'.
2. Na het vierde lid wordt een lid toegevoegd, luidende:
5. Artikel 2.13 is van overeenkomstige toepassing.

E

Artikel 13.1, derde lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de opsomming van artikel 13.1, derde lid, wordt na 'artikel 2.13, eerste lid;' ingevoegd 'artikel 2.13a, tweede lid;'.

Artikel V. Wijziging Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Artikel 7.25a wordt als volgt gewijzigd:

In het tweede lid wordt 'onderdelen of kennisgebieden als bedoeld in artikel 9, eerste en tweede lid, van de Wet op het primair onderwijs' vervangen door 'onderdelen als bedoeld in artikel 9, tweede lid, van de Wet op het primair onderwijs'.

Artikel VI. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel VII. Citeertitel

Deze wet wordt aangehaald als: **Wet herziening wettelijke grondslagen kerndoelen.**

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister voor Primair en Voorgezet Onderwijs,

Memorie van toelichting

I. Algemeen

1. Inleiding

Het funderend onderwijs heeft een belangrijke functie in het toerusten van de nieuwe generatie voor de huidige en toekomstige samenleving. Het beoogt alle leerlingen, ongeacht hun potentie, interesses, ambitie of achtergrond, gelijke kansen te bieden om kennis, vaardigheden en houdingen te ontwikkelen en hun doelen te bereiken. Het funderend onderwijs is gericht op: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.

Veranderingen in de samenleving maken bijstellen van het curriculum van het funderend onderwijs noodzakelijk. Het huidige curriculum is al lange tijd niet meer bijgesteld. De kerndoelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs stammen uit respectievelijk 2004 en 2006 en zijn sindsdien slechts op een enkel onderdeel na ongewijzigd. Hetzelfde geldt voor het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, waarvoor de kerndoelen stammen uit 2009 en 2014. Voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs zijn wel de profielen in het vmbo nog ingrijpend gewijzigd met ingang van schooljaar 2016/2017 (inclusief actualisatie van enkele bestaande examenprogramma's en de introductie van nieuwe programma's), maar voor de bovenbouw van havo en vwo is sinds 2007 nauwelijks sprake geweest van actualisatie van examenprogramma's. Daarom is de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gestart met het ontwerpen van geactualiseerde kerndoelen.¹ Dit wetsvoorstel voorziet in wettelijke grondslagen die nodig zijn om het curriculum te actualiseren. Deze actualisatie zal vervolgens zijn beslag krijgen op het niveau van een algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb).

2. Probleembeschrijving en hoofdlijnen van het voorstel

2.1. Kerndoelen voor digitale geletterdheid en burgerschap

De kennis en vaardigheden ten aanzien van burgerschap en digitale geletterdheid van leerlingen in het funderend onderwijs behoeven verbetering. Dat blijkt uit verschillende nationale en internationale onderzoeken die de laatste jaren zijn uitgevoerd. Kennis en vaardigheden op beide gebieden zijn onmisbaar in de huidige samenleving.² Om die stelling is het wenselijk dat burgerschap en digitale geletterdheid, net als taal en rekenen, een stevige, duidelijke plek hebben in het curriculum van het funderend onderwijs.³ Dat is op dit moment onvoldoende het geval. De kennis die leerlingen over deze onderwerpen opdoen is te verschillend tussen scholen.

Het curriculum van het funderend onderwijs heeft een basis in de sectorwetten voor het funderend onderwijs: deze wetten bevatten onder meer de grondslagen voor het vaststellen van kerndoelen. Nadere uitwerking en concretisering van het curriculum vindt plaats in amvb's (kerndoelen, vakken) en ministeriële regelingen (eindtermen, examenprogramma's) en op de scholen zelf. Kerndoelen zijn inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijs, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden. Het onderwijs moet zodanig zijn ingericht dat in ieder geval aan de kerndoelen wordt voldaan. Met andere woorden: kerndoelen geven houvast voor het 'wat' van de onderwijsinhoud. Het is aan de scholen om dat 'wat' verder in te vullen, en het 'hoe' van het onderwijs te bepalen, passend bij de identiteit en visie van de school en de professionele opvattingen van de leraren.

¹ Werkopdracht april 2022, [Actualisatie kerndoelen en examenprogramma's - SLO](#)

² Kamerbrief masterplan basisvaardigheden funderend onderwijs, doelen en voortgang, 23 mei 2023 Kamerstukken II, 31 293, nr 670, p. 1.

³ Kamerbrief van 4 april 2022, Curriculum funderend onderwijs, Kamerstukken II 2021/22, 31 293, nr. 614.

Voor digitale geletterdheid en burgerschap ontbreekt op dit moment een expliciete wettelijke grondslag om kerndoelen vast te stellen. Daardoor ontbreken op dit moment duidelijk kenbare kerndoelen voor deze onderwerpen. Burgerschap komt weliswaar impliciet terug in het kerndoelen over de werking van de maatschappij,⁴ maar dit biedt aan zowel scholen als aan de Inspectie van het Onderwijs onvoldoende houvast en rechtszekerheid.

Om scholen de noodzakelijke helderheid te bieden over wat er van hen verwacht wordt wat betreft het onderwijs in burgerschap en digitale geletterdheid, is het nodig dat over deze onderwerpen kerndoelen worden ontwikkeld, die een duidelijke plek in het landelijke curriculum hebben. Kerndoelen voor deze onderwerpen bieden scholen zowel handvatten voor de onderwijspraktijk, als meer rechtszekerheid dan nu het geval is. Scholen weten door kerndoelen waar de Inspectie aan toetst bij het toezicht op naleving van kerndoelen over burgerschap en digitale geletterdheid.

Hieronder volgt voor ieder van de twee onderwerpen een nadere uitleg van de aanleiding en noodzaak om kerndoelen te introduceren en daarmee van de noodzaak van de voorgestelde grondslagen voor kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid.

2.1.1 Digitale geletterdheid

Als gevolg van het ontbreken van een wettelijke grondslag voor kerndoelen digitale geletterdheid zijn er momenteel geen kerndoelen voor digitale geletterdheid of digitale vaardigheden.⁵ Er zijn daardoor grote verschillen tussen scholen in de wijze waarop en hoeveelheid aandacht die wordt besteed aan digitale geletterdheid. Dit heeft tot gevolg dat de verschillen in niveaus tussen de leerlingen groot zijn.⁶ Bovendien is op dit vlak actualisatie van de (beoogde) onderwijshouding nodig, om bij recente ontwikkelingen aan te sluiten.

Digitale geletterdheid bestaat onder andere uit de vaardigheden die leerlingen nodig hebben om:

- Basis ICT-systemen te hanteren
- bewust, kritisch en actief om te gaan met media,
- digitaal informatie te kunnen zoeken, verwerken en presenteren,
- door inzet van digitale media probleem op te lossen, systemen te ontwerpen en menselijke gedrag te begrijpen.

Een goede basis in digitale geletterdheid betekent dat leerlingen begrijpen welke persoonlijke en maatschappelijke gevolgen digitale technologie heeft en daar keuzes in kunnen maken. Ook houdt dit in dat ze vaardigheden hebben om hun voordeel te doen met digitale technologie, bijvoorbeeld in het contact met de overheid, het vinden van werk en het regelen van financiële zaken. Uit onderzoek blijkt leerlingen onvoldoende digitaal vaardig zijn, met name waar het (kritische) informatievaardigheden, mediawijsheid en het gebruiken van programmeertalen betreft.⁷

⁴ Zie bijlage 1 bij het Uitvoeringsbesluit WVO 2020: "Verschillende kerndoelen concretiseren de opdracht aan elke school om aandacht te besteden aan burgerschap. Het gaat vooral om de kerndoelen 43 en 44, maar ook met andere kerndoelen wordt invulling gegeven aan deze opdracht: te denken valt aan de kerndoelen 6, 35, 36 en 56"

⁵ Weliswaar luidt één van de kerndoelen "De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen", maar dit is een zeer beperkt onderdeel van digitale geletterdheid.

⁶ Kamerbrief van 12 mei 2022 over het Masterplan Basisvaardigheden, Kamerstukken II 2021/22, 31293, nr. 620, p. 4; Kamerbrief van 21 november 2022 Voortgang Masterplan Basisvaardigheden in het funderend onderwijs, Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 655.

⁷ Uit de Leerlingmonitor Digitale Geletterdheid van 2020 van Kennisnet in samenwerking met de Universiteit van Twente bleek dat het onderwijs een relevante bijdrage kan leveren aan het niveau van digitale geletterdheid van leerlingen. [Leermonitor Digitale Geletterdheid \(kennisnet.nl\)](#)
Zie ook: [Monitors Digitale Geletterdheid in het onderwijs 2021 - ECP | Platform voor de InformatieSamenleving](#)

Niet alle leerlingen krijgen deze kennis van huis uit even goed mee, daarom heeft het onderwijs hier een belangrijke taak te vervullen. En moet het voor scholen helder zijn waar zij in het kader van digitale geletterdheid aandacht aan dienen te besteden.

2.1.2 Burgerschap

Burgerschapsonderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van jongeren tot betrokken burgers. Burgers die in staat zijn om op een volwaardige en verantwoordelijke manier deel te nemen aan en een eigen positie in te nemen in die samenleving en die over de competenties beschikken om te functioneren in een democratische samenleving. Burgerschapsvorming is een kerntaak van iedere school.⁸

Burgerschapsonderwijs draagt ook bij aan het leren omgaan met verschillen in opvattingen en levensovertuigingen. In onze democratische rechtstaat kan die pluriformiteit tot haar recht komen. De rechtsstaat begrenst de overheid in haar optreden. Democratie en rechtsstaat vragen daarnaast ook iets van burgers: een basis van kennis, vaardigheden en houdingen. Onze samenleving is er immers een die staat of valt bij de mate waarin burgers in staat zijn om zich kritisch, maar ook open, respectvol, tolerant en verdraagzaam op te stellen. Dat maakt het belangrijk dat het funderend onderwijs aandacht besteedt aan burgerschapsonderwijs. De sectorwetten voor het funderend onderwijs bevatten een algemene 'burgerschapsopdracht' aan scholen.⁹ Deze is in 2006 geïntroduceerd en in 2021 verduidelijkt en nader ingevuld.¹⁰

Internationaal burgerschapsonderzoek (in 2009 en 2016) wijst uit dat het burgerschapsonderwijs en de resultaten daarvan op Nederlandse scholen achterblijven bij vergelijkbare landen.¹¹ In 2022 deed Nederland opnieuw mee aan dit onderzoek. De resultaten daarvan worden eind 2023 gepubliceerd. In 2016 (dus vóór de invoering van de aangescherpte burgerschapsopdracht) was één van de opvallende resultaten dat de burgerschapskennis van Nederlandse leerlingen achterblijft bij die van hun leeftijdsgenoten in België (Vlaanderen), Denemarken, Zweden, Noorwegen en Finland.¹² Een van de oorzaken hiervan kan zijn dat de bestaande kerndoelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs te globaal richting geven over waar het in het burgerschapsonderwijs over zou moeten gaan.¹³ Zoals hierboven beschreven wordt de burgerschapsopdracht op dit moment in verschillende kerndoelen

⁸ Kamerstukken II 2019/20, 35 352, nr. 3 Zie ook: Inspectie van het Onderwijs, Burgerschap op school. Een beschrijving van burgerschapsonderwijs en de maatschappelijke stage, Utrecht: Inspectie van het Onderwijs 2016, p. 18. "Dat verdere ontwikkeling van burgerschapsonderwijs wenselijk is, kwam al naar voren. Ook de maatschappelijke betekenis van adequaat burgerschapsonderwijs kwam al ter sprake, en het belang daarvan neemt verder toe. Gevoelens van onzekerheid op het sociaaleconomische en sociaal-culturele domein, maatschappelijke tegenstellingen en vragen rond integratie en diversiteit lijken steeds meer druk te zetten op de samenleving."

⁹ [Artikel 8](#), derde lid WPO, artikel 10, derde lid WPO BES, artikel 11, vierde lid WEC, artikel 1.4 WVO 2020.

¹⁰ Wet van 23 juni 2021 tot wijziging van een aantal onderwijswetten in verband met verduidelijking van de burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs, Stb. 2021, 320. Deze trad in werking op 1 augustus 2021.

¹¹ [International Civic and Citizenship Education Study](#)

De meeste recente gepubliceerde resultaten van dit onderzoek waar Nederlandse scholen aan deelnamen zijn die van het onderzoek in 2016: *Burgerschap in het voortgezet onderwijs: Nederland in vergelijkend perspectief*, Munniksma, A., Dijkstra, A.B., Veen, I. van der, Ledoux, G., Werfhorst, H. van der, Dam, G. ten, Amsterdam University Press, 2017.

¹² *Burgerschap in het voortgezet onderwijs: Nederland in vergelijkend perspectief*, Munniksma, A., Dijkstra, A.B., Veen, I. van der, Ledoux, G., Werfhorst, H. van der, Dam, G. ten, Amsterdam University Press, 2017

Zie hierover ook de Kamerbrief van 12 mei 2022 over het Masterplan Basisvaardigheden, Kamerstukken II 2021/22, 31293, nr. 620

¹³ Kamerbrief van 12 mei 2022 over het Masterplan Basisvaardigheden, Kamerstukken II 2021/22, 31293, nr. 620, p. 3 en 4.

geëxpliciteerd.¹⁴ Echter, scholen blijken in de praktijk vaak behoefte te hebben aan meer houvast voor het invullen van burgerschapsonderwijs dan de huidige kerndoelen bieden. De Onderwijsraad stelt in dit kader, in haar advies over artikel 23 van de Grondwet, dat het Nederlandse onderwijs in democratisch burgerschap beter, doordachter en systematischer kan en moet.¹⁵

In de parlementaire behandeling van de Wet van 23 juni 2021 tot wijziging van een aantal onderwijswetten in verband met verduidelijking van de burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs, adviseerden verschillende partijen burgerschap ook in kerndoelen uit te werken. De regering kondigde destijds aan om dit te doen in het kader van de herziening van het curriculum.¹⁶ Ook de Onderwijsraad adviseerde in 2021 om preciezer aan te geven – in onder meer kerndoelen en eindtermen – waar scholen in het kader van burgerschapsonderwijs aandacht aan moeten besteden.¹⁷ Het belang van het uitwerken van burgerschapsopdracht in kerndoelen voor het onderwijs is ook recent nog benadrukt door de Afdeling advisering van de Raad van State in haar voorlichting aan de Eerste Kamer over het wetsvoorstel uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs.¹⁸ De Afdeling Advisering van de Raad van State is het met de Onderwijsraad eens dat het uitwerken van de burgerschapsopdracht in kerndoelen duidelijkheid kan bieden aan zowel scholen als de inspectie. De kerndoelen kunnen fungeren als handvatten voor scholen om de burgerschapsopdracht uit te werken in hun onderwijs en voor de inspectie om toezicht te houden op de door scholen gekozen invulling van de burgerschapsopdracht.¹⁹ De nieuwe wettelijke burgerschapsopdracht voldoet als basis, maar behoeft nadere uitwerking, is hierbij de gedachte van genoemde adviesorganen.²⁰

Waarom scholen aandacht horen te besteden, moet dus duidelijk zijn aangegeven in onder meer de kerndoelen en examenprogramma's. Dat geeft scholen handvatten voor de onderwijsinhoud. Ook biedt dit scholen meer rechtszekerheid doordat zij weten waar de Inspectie aan toetst bij het toezicht op naleving van kerndoelen over burgerschap. De wetgever heeft deze gedachte onderschreven met de aankondiging deze precisering op te pakken als onderdeel van de actualisering van het curriculum voor funderend onderwijs.²¹ Daar maakt dit voorstel deel van uit: het biedt een wettelijke grondslag om kerndoelen voor burgerschap vast te kunnen stellen. Kerndoelen voor burgerschap als zodanig moeten vervolgens worden vastgesteld in een amvb.

2.2. Harmonisatie sectorwetten

Modernisatie

Iedere sectorwet omschrijft waar het onderwijs aandacht aan dient te besteden. Omdat de sectorwetten op verschillende tijden en soms onafhankelijk van elkaar zijn ontstaan,

¹⁴ Zie bijlage 1 bij het Uitvoeringsbesluit WVO 2020: "Verschillende kerndoelen concretiseren de opdracht aan elke school om aandacht te besteden aan burgerschap. Het gaat vooral om de kerndoelen 43 en 44, maar ook met andere kerndoelen wordt invulling gegeven aan deze opdracht: te denken valt aan de kerndoelen 6, 35, 36 en 56"

¹⁵ [Onderwijsraad, Grenzen stellen, ruimte laten. Artikel 23 Grondwet in het licht van de democratische rechtsstaat, Den Haag, 2021, p. 6 en 31.](#)

¹⁶ In de memorie van toelichting (Kamerstukken II 2019/20, 35 352, nr. 3, paragraaf 2, in het nader rapport (35 352, nr. 4) en in de Nota naar aanleiding van het verslag (35 352, nr. 6)

¹⁷ Onderwijsraad, Grenzen stellen, ruimte laten. Artikel 23 Grondwet in het licht van de democratische rechtsstaat, Den Haag, 2021, p. 31.

¹⁸ Kamerstukken I, 2022/23, 35 920 H

¹⁹ Kamerstukken II 2019/20, 35 352, nr. 4, p. 4-5.

²⁰ Onderwijsraad, Grenzen stellen, ruimte laten. Artikel 23 Grondwet in het licht van de democratische rechtsstaat, Den Haag, 2021, p. 6 en 31

²¹ Kamerstukken II 2019/20, 35 352, nr. 3, paragraaf 2 "De verwachting is dat met de hierboven genoemde herziening van het curriculum en de aanscherping van de wettelijke eisen die worden gesteld aan het burgerschapsonderwijs, ook burgerschap als kennisgebied zal worden toegevoegd aan de bepalingen over de inhoud van het onderwijs. Daarmee zal dan ook de specifieke en nadere inhoud van het burgerschapsonderwijs worden uitgewerkt in kerndoelen."

zijn er grote verschillen in de gebruikte terminologie en opdeling. Een voorbeeld waarbij hetzelfde onderwerp wordt bedoeld: in de WPO wordt op dit moment gesproken van 'expressie activiteiten', in de WVO 2020 van 'beeldende vorming' en in de WEC 'culturele oriëntatie en creatieve expressie'.

Daarom stelt dit wetsvoorstel een meer consistent gebruik van (meer moderne) termen tussen onderwijssectoren voor. Dit element van dit wetsvoorstel is overwegend een technische wijziging, zonder inhoudelijke gevolgen voor de kerndoelen. Er komen dus geen nieuwe onderwijsinhoud, vakken of leergebieden bij (anders dan burgerschap en digitale geletterdheid) en er gaan er ook geen af.

Doorlopende leerlijn

Met dit wetsvoorstel worden leergebieden in de sectorwetten geïntroduceerd. In een leergebied worden inhoudelijk verwante kerndoelen samen gepresenteerd. In de amvb zullen de verschillende kerndoelen worden ingedeeld per leergebied. Zo bevat het leergebied Mens en Maatschappij bijvoorbeeld kerndoelen op het gebied van geschiedenis en staatsinrichting en aardrijkskunde. Andere kerndoelen van aardrijkskunde passen beter bij het leergebied Mens en Natuur.²²

Het gebruik maken van dezelfde termen onderstreept het belang dat de verschillende onderwijssoorten gelijkwaardig zijn aan elkaar en op elkaar aan dienen te sluiten voor een ononderbroken ontwikkeling. Door zo veel mogelijk dezelfde termen te hanteren wordt expliciet gemaakt dat alle kinderen een basis mee krijgen in dezelfde leergebieden. Door in de onderwijssectoren dezelfde leergebieden te hanteren wordt bijgedragen aan het versterken van de doorlopende leerlijnen. De kerndoelen worden op deze manier voor de verschillende sectoren op een vergelijkbare manier gepresenteerd. Dit biedt scholen, leraren en leermiddelenontwikkelaars, meer inzicht in welke kennis en vaardigheden in de verschillende onderwijssectoren aan de orde (behoren te) komen, zodat zij daar hun onderwijs en methoden beter op kunnen afstemmen.

De afgelopen jaren is bij de ontwikkeling van (bouwstenen voor) de kerndoelen gebleken dat de termen die voor de leergebieden in het voortgezet (speciaal) onderwijs gebruikt worden ook bruikbaar zijn voor de andere sectoren en voldoende dekkend voor alle relevante onderwijsactiviteiten. Daarom wordt voorgesteld om deze terminologie zo veel mogelijk te gebruiken voor alle sectoren

Voor sommige onderwijssectoren is een uitzondering op een bepaald leergebied nodig. Dit zal in de artikelsgewijze toelichting worden toegelicht.

Scholen behouden de vrijheid om de kerndoelen op verschillende manieren ordenen in concrete onderwijsprogramma's: in vakken, leergebieden, projecten enzovoorts. Kerndoelen uit verschillende categorieën kunnen ook samengevoegd worden in één vak. Met de manier waarop de kerndoelen worden geordend in de wet- en regelgeving wordt dus nog steeds niet voorgeschreven hoe deze in de onderwijspraktijk geconcretiseerd moeten worden.

3. Verhouding tot hoger recht

Vrijheid van onderwijs

De vrijheid van onderwijs zoals omschreven in artikel 23 van de Grondwet vereist dat de overheid bij het stellen van regels voor het onderwijs de vrijheid van bijzondere scholen respecteert om vanuit hun eigen richting en levensbeschouwing invulling te geven aan het onderwijs. Tegelijkertijd heeft de overheid ook de plicht om te zorgen voor goed onderwijs. Deze beide aspecten van artikel 23 vormen het uitgangspunt bij het creëren van een grondslag om kerndoelen vast te kunnen stellen voor burgerschap (en ook voor

²² Zie bijvoorbeeld kerndoel 31: 'De leerling leert onder andere door praktisch werk kennis te verwerven over en inzicht te verkrijgen in processen uit de levende en niet-levende natuur en hun relatie met omgeving en milieu'

de andere kerndoelen, zoals voor digitale geletterdheid). Deze beide aspecten van artikel 23 van de Grondwet leiden tot de vraag of de overheid kerndoelen voor burgerschap in regelgeving moet opnemen en vervolgens op welk niveau dat zou moeten.

Reikwijdte delegatiegrondslag

In het huidige stelsel wordt een grondslag voor het vaststellen van kerndoelen opgenomen in de sectorwetgeving, maar worden de kerndoelen zelf vastgesteld in lagere regelgeving, namelijk in algemene maatregelen van bestuur. Ook voor kerndoelen op het gebied van burgerschap wordt dat in dit wetsvoorstel voorgesteld.

Deze delegatiegrondslag betreft, voor wat betreft kerndoelen in het leergebied burgerschap, alleen de burgerschapsopdracht, zoals is vastgelegd in de sectorwetten. De schoolcultuur valt niet binnen deze reikwijdte. Bij amvb kunnen regels worden gesteld over kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit). Dit houdt ten eerste in dat de kerndoelen gaan over de feitelijke kennis die leerlingen moet worden bijgebracht ten aanzien van de basiswaarden, bijvoorbeeld over diversiteit en het gelijkheidsbeginsel. Delegatie naar amvb is mogelijk omdat dit een kenniscomponent is, zonder morele dimensie. De vrijheid van richting wordt hiermee dus niet geraakt. Ten tweede houdt dit in dat er ook moet worden gestreefd naar een respectvolle houding ten opzichte van die basiswaarden. Langs die weg moet ook worden bijgebracht dat de standpunten van andersdenkenden op goede gronden kunnen worden verdedigd. De kerndoelen gaan niet over de eigen visie van de school. Het gaat alleen om onderwijs over de gemeenschappelijke kern die wij als samenleving met elkaar delen. De school mag de eigen visie gewoon blijven uitdragen, zolang er ook onderwijs is in die gemeenschappelijke kern. Er zijn met deze delegatiegrondslag weliswaar raakvlakken met de vrijheid van richting, maar de voorgestelde delegatiegrondslag betreft niet de kern van die vrijheid. Mede gelet op het feit dat is voorzien in voorwaardelijke delegatie, acht de regering het opnemen van deze delegatiegrondslag geoorloofd. Bovendien sluit dit aan bij het advies van de Onderwijsraad en de Afdeling Advisering van de Raad van State om de wettelijke burgerschapsopdracht nader uit te werken in lagere regelgeving²³ en bij de huidige wetgevingspraktijk.²⁴

In de toelichting bij de amvb, die later in procedure wordt gebracht, zal nader worden ingegaan op de verhouding tussen de kerndoelen en de vrijheid van onderwijs, aan de hand van de inhoud van de dan voorgestelde nieuwe kerndoelen.

4. Gevolgen

Dit wetsvoorstel regelt de wettelijke grondslagen voor kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid. Zoals hierboven beschreven, is het doel hiervan om hiermee kerndoelen voor deze leergebieden vast te kunnen stellen. Het gevolg van dit wetsvoorstel is daarom dat nieuwe kerndoelen kunnen worden vastgesteld die kunnen leiden tot meer expliciete en duidelijkere uitwerking waar het in het onderwijs in elk geval over zou moeten gaan met betrekking tot digitale geletterdheid en burgerschap. De harmonisatie van de verschillende sectorwetten leidt tot meer duidelijkheid en betere aansluiting op elkaar van de verschillende onderwijssectoren.

De SLO zal in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kerndoelen voor digitale geletterdheid en burgerschap ontwikkelen.²⁵ Deze nieuwe kerndoelen zullen in een amvb worden vastgelegd. De conceptkerndoelen worden eind

²³ Onderwijsraad 2021, p. 33-34; *Kamerstukken II* 2019/20, 35 352, nr. 4, p. 4-5.

²⁴ Zie bijvoorbeeld kerndoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

²⁵ Werkopdracht april 2022, [Actualisatie kerndoelen en examenprogramma's - SLO](#)

2024 verwacht. Deze amvb zal worden voorgehangen bij beide Kamers der Staten-Generaal.

De voornaamste gevolgen voor scholen, leermiddelenmakers, toetsenmakers en overige onderwijsorganisaties zullen echter pas ontstaan door de aanpassing van deze kerndoelen (in de amvb). Hier zal een implementatieplan voor komen voor adequate bijscholing en ondersteuning. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan het ervoor zorgdragen dat leraren voldoende gekwalificeerd zijn om onderwijs te kunnen verzorgen over digitale vaardigheden (een nieuw onderdeel in het formele curriculum, hoewel in de praktijk in verschillende mate voorkomend).

4.1 Gevolgen voor de regeldruk

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk. De regeldruk van de nieuwe kerndoelen zal pas ontstaan op het moment dat de nieuwe kerndoelen zijn vastgesteld. In de toelichting van de amvb waarin de kerndoelen worden vastgelegd zal hierop worden ingegaan.

4.2 Advies ATR

[PM]

5. Uitvoering

Dit wetsvoorstel heeft als zodanig geen wezenlijke uitvoeringsgevolgen. Het op termijn vaststellen van kerndoelen voor digitale geletterdheid en burgerschap zal echter wél uitvoeringsgevolgen hebben. Zeker wat betreft digitale geletterdheid is het denkbaar dat er nieuwe verplichtingen uit voortvloeien: nieuwe lesstof die leerlingen moeten verwerven en waarvoor dus ook voldoende daartoe gekwalificeerde leraren beschikbaar moeten zijn om deze lesstof te onderwijzen. De uitvoeringsgevolgen daarvan hangen af van de concrete invulling van de voor deze onderwerpen vast te stellen kerndoelen.

6. Toezicht en handhaving

De gevolgen voor toezicht en handhaving zijn vergelijkbaar met die voor de uitvoering, zoals beschreven in paragraaf 5.

7. Financiële gevolgen

Dit wetsvoorstel heeft als zodanig geen financiële gevolgen. De financiële gevolgen van het vervolgens op grond van de voorgestelde wetsartikelen vaststellen van kerndoelen voor digitale geletterdheid en burgerschap hangen af van de concrete invulling van de voor deze onderwerpen vast te stellen kerndoelen.

8. Advies en consultatie

[PM]

9. Caribisch Nederland

Bij nieuw beleid, wetgeving en investeringen voor Europees Nederland geldt voor Caribisch Nederland het principe *comply or explain* ('pas toe of leg uit'). Dit houdt in dat moet worden beoordeeld of wijzigingen ook kunnen worden toegepast op Caribisch Nederland of dat er redenen zijn om dat niet te doen. Het principe *comply or explain* biedt de benodigde ruimte voor maatwerk en differentiatie. Zoals hierboven genoemd zijn de grondslagen voor de kerndoelen voor Caribisch Nederland grotendeels deels vergelijkbaar met het primair en voortgezet onderwijs. Daarom wordt in dit wetsvoorstel 'comply' toegepast voor de WPO BES. Dit betekent dat ook hier de grondslagen voor de kerndoelen van digitale geletterdheid en burgerschap worden toegevoegd en de wettelijke grondslagen voor de kerndoelen worden geharmoniseerd. Wel wordt rekening gehouden met het unieke karakter van de eilanden en is er oog voor de onderlinge verschillen met betrekking tot de taal waarin het onderwijs wordt gegeven. Op Bonaire is dit Nederlands en Papiaments. Op Sint Eustatius en Saba is dit Nederlands en Engels.

Met betrekking tot het voortgezet onderwijs geldt dat de WVO2020 ook van toepassing is op Caribisch Nederland.

10. Overgangsrecht en beoogde inwerkingtreding

De beoogde inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is 1 augustus 2025, zodat vanaf dat moment kerndoelen kunnen worden vastgesteld voor digitale geletterdheid en voor burgerschap. Daarnaast kunnen de alle kerndoelen – die de komende periode voor álle categorieën zullen worden geactualiseerd – vanaf dan op de met dit wetsvoorstel beoogde geharmoniseerde wijze worden vastgesteld.

II. Artikelsgewijs

Artikel I. Wijziging van de WPO

Onderdeel A

Artikel 9, lid 1 WPO

In het voorgestelde artikel 9, eerste lid, wordt een delegatiebepaling opgenomen om kerndoelen op amvb-niveau vast te stellen en in te delen in leergebieden. Dit is gedaan in het kader van de harmonisatie van de verschillende sectorwetten: de delegatiebepaling komt in alle sectorwetten in het eerste lid te staan.

In artikel 9 WPO staat de delegatiegrondslag nu in het vijfde lid. Het doel van deze wijziging is, naast harmonisatie van de sectorwetten, het vergroten van de duidelijkheid. Het indelen van kerndoelen in leergebieden is nieuw ten opzichte van de huidige situatie. Hierop is in paragraaf 2.2 van het algemeen deel ingegaan.

Ook wordt een zin toegevoegd waarin wordt opgenomen dat het onderwijs is gericht op het op een samenhangende en doelgerichte wijze realiseren van de kerndoelen. Op dit moment wordt hetzelfde tot uiting gebracht in de eerste zin van het huidige eerste lid, maar de formulering is aangepast waarmee wordt aangesloten bij de formulering van artikel 8, derde lid. Uit de toelichting bij dat lid volgt wat wordt bedoeld met een 'doelgerichte en samenhangende wijze'. 'Samenhangend' betekent dat het bevoegd gezag een visie dient te ontwikkelen op het onderwijs, die zodanig in het onderwijsprogramma tot uitdrukking komt dat sprake is van een door de leerjaren heen samenhangend programma gericht op het zoveel mogelijk realiseren van de kerndoelen. 'Doelgericht' houdt in dat het bevoegd gezag concreet formuleert wat leerlingen zullen leren. De bedoeling is dat de school een onderwijsprogramma hanteert dat verschillende activiteiten verbindt die zijn gekoppeld aan heldere leerdoelen, toegespitst op de leerlingenpopulatie en waarin stapsgewijs wordt toegewerkt naar de realisering van de leerdoelen. Deze visie op en planmatige uitwerking van het onderwijs dienen op grond van de bestaande bepalingen ook hun beslag te krijgen in de schoolgids en het schoolplan. De Inspectie houdt hier toezicht op.

Artikel 9, lid 2 WPO

De huidige beschrijving van kerndoelen staat in het negende lid. In de voorgestelde wijziging wordt dit naar het tweede lid gehaald. De beschrijving wordt in alle sectorwetten geharmoniseerd en is gebaseerd op de tekst van artikel 2.13 van de WVO 2020.

Dit lid bevat verder de grondslagen voor de onderwerpen waar kerndoelen voor worden vastgesteld. Dit lid is een actualisatie van het huidige artikel 9, eerste en tweede lid (zie tabel hieronder). Er wordt dus niet mee beoogd onderwerpen toe te voegen, met uitzondering van burgerschap en digitale geletterdheid. Er wordt ook niet mee beoogd om onderwerpen uit het onderwijs te schrappen.

Er zijn naast het toevoegen van burgerschap en digitale geletterdheid twee type wijzigingen doorgevoerd: harmonisatie en actualisatie. Harmonisatie is bedoeld om in de WPO, WPO BES, WEC en WVO 2020 dezelfde termen te hanteren, voor zover dat gezien

de aard van het onderwijs, mogelijk is. Actualisatie is bedoeld om beter aan te sluiten bij de veelgebruikte onderwijs termen.

In de tabel hieronder is de huidige tekst van de WPO naast de voorgestelde tekst geplaatst, met daarachter een toelichting indien relevant. De onderwijsactiviteiten staan in deze tabel een andere volgorde dan in de wet, om de verschillen in een één oogopslag te laten zien.

Huidig artikel 9 lid 1-2 WPO	Voorstel artikel 9 lid 2 WPO	Toelichting
Nederlandse taal	Nederlandse taal	-
Rekenen en wiskunde	Rekenen en wiskunde	-
	Burgerschap	Nieuw
	Digitale geletterdheid	Nieuw
Engelse taal	Engelse taal	-
Enkele kennisgebieden (artikel 9, lid 2): <ul style="list-style-type: none"> - Aardrijkskunde - Geschiedenis - De natuur, waaronder biologie - Maatschappelijke verhoudingen, waaronder staatsinrichting - Geestelijke stromingen 	Aardrijkskunde	-
	Geschiedenis en staatsinrichting	Samenvoeging van voormalig tweede lid, onderdeel b en d.
	Natuur	Afgesplitst van biologie, in aansluiting op het vo.
	Biologie	-
		'Maatschappelijke verhoudingen' komt te vervallen vanwege overlap met burgerschap en geschiedenis. 'Staatsinrichting' wordt verplaatst naar geschiedenis.
	Geestelijke stromingen	Overigens wordt in het vo geestelijke stromingen niet toegevoegd. Op dit punt wijken po en vo dus van elkaar af. De basis wordt gelegd in het po. In het vo valt dit onder burgerschap.
Bevordering van sociale redzaamheid, waaronder gedrag in het verkeer	Sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer	Gezond gedrag is toegevoegd in aansluiting op vo.
Expressie-activiteiten	Beeldende vorming, muziek, dans en drama	De term van vo is overgenomen omdat die specifieker is.
Zintuiglijke en lichamelijke oefening	Lichamelijke oefening	'Zintuiglijke' komt te vervallen omdat 'lichamelijke oefening' voldoende de lading dekt.
	Techniek	Is overgenomen van vo met oog op harmonisatie, techniek is in de onderwijspraktijk van po niet nieuw.

Artikel 9, lid 2a WPO

Het voorgestelde lid 2a van artikel 9 bevat de leergebieden waarin kerndoelen, bij amvb, worden onderscheiden. De onderwijsactiviteiten die in de WPO genoemd worden (artikel 9), vallen onder deze leergebieden in de amvb.

De wijzigingen zijn bedoeld om de artikelen te harmoniseren met de andere sectorwetten, zoals eerder in de tekst is toegelicht. De termen die gangbaar zijn in het voortgezet onderwijs zijn ook bruikbaar voor het primair onderwijs. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.2 van het algemeen deel.

Artikel 9, lid 2b WPO

Met dit lid wordt tot uitdrukking gebracht dat met de kerndoelen in het leergebied burgerschap invulling wordt gegeven aan de burgerschapsopdracht in artikel 8, derde lid. Dit houdt in dat de kerndoelen in dit leergebied een uitwerking zijn van de algemeen geformuleerde burgerschapsopdracht. Dit is zowel een ondergrens als een bovengrens. Het is een ondergrens omdat in deze kerndoelen tenminste aandacht wordt besteed aan de onderdelen van actief burgerschap en sociale cohesie zoals geformuleerd in artikel 8, derde lid van de WPO. Het is tegelijkertijd een bovengrens omdat deze kerndoelen ook niet meer kunnen omvatten dan de burgerschapsopdracht behelst.

Artikel 9, lid 5 en lid 9

Deze leden worden gewijzigd omdat de delegatiegrondslag (huidig vijfde lid) en omschrijving van kerndoelen (huidig negende lid, tweede volzin) in het voorgestelde eerste en tweede lid zijn opgenomen. In het vijfde en negende lid worden de betreffende zinnen geschrapt. In het negende lid wordt tevens de eerste zin tekstueel gemoderniseerd.

Artikel 9, lid 10 en lid 15

In het tiende lid zijn de verwijzingen naar het huidige vijfde lid gewijzigd naar het voorgestelde eerste lid.

In het vijftiende lid wordt nu verwezen naar voorschriften in het eerste en tweede lid. Dit ziet op het voorschrift dat het onderwijs, waar mogelijk in samenhang, de onderdelen genoemd in het eerste en tweede lid omvat. De voorgestelde wijziging van het eerste lid maakt het noodzakelijk dat de verwijzing naar dit lid wordt aangepast.

Onderdelen B en C

In verband met de voorgestelde wijzigingen in artikel 9, worden verwijzingen naar dit artikel in artikel 41a en 45b voorgesteld.

Met betrekking tot artikel 45b, daar wordt nu in het tweede lid verwezen naar artikel 9, tweede lid, onderdelen a, b en c. Dat zijn de onderdelen aardrijkskunde, geschiedenis en natuur, waaronder biologie. In het voorgestelde lid 2a van artikel 9 zijn biologie en natuur verschillende onderdelen. Daarom wordt in het voorgestelde artikel 45b, tweede lid, verwezen naar de onderdelen f: geschiedenis, i: aardrijkskunde, j: biologie en k: natuur.

Artikel II. Wijziging van de WPO BES

De voorgestelde wijziging van de WPO BES is grotendeels gelijklopend aan de voorgestelde wijziging van de WPO. Voor een algemene toelichting op de wijzigingen van de artikelen 11 en 12 wordt dan ook verwezen naar de toelichting bij de wijziging van artikel 9 van de WPO (artikel I). In de tabel hieronder worden de wijzigingen weergegeven.

De grondslag voor de kerndoelen staan in twee verschillende artikelen voor het onderwijs in het openbaar lichaam Bonaire (artikel 11) en in de openbare lichamen Saba en Sint Eustatius (artikel 12). Eén punt wijkt af van de WPO. Uit artikel 11, zevende lid, volgt dat op Bonaire onderwijs gegeven mag worden in het Nederlands en het Papiaments. Daarom bevat artikel 11 een grondslag voor kerndoelen Papiaments. Voor Saba en Sint Eustatius geldt, op grond van artikel 12, zevende lid, dat het onderwijs zowel in het Nederlands als het Engels kan worden gegeven.

Met betrekking tot het vierde lid van artikel 11 en artikel 12 wordt, in het kader van de harmonisatie, een voorhangbepaling ingevoegd. Gelijklopend met de voorhangbepaling uit artikel 9, vijfde lid, van de WPO.

Voor onderdeel C (wijziging van artikel 51b) wordt verwezen naar de toelichting op onderdeel C van artikel I (wijziging artikel 45b WPO).

Huidig artikel 11 & 12 lid 1-2 WPO BES	Voorstel artikel 11 & 12 lid 2 WPO BES	Toelichting
Nederlandse taal	Nederlandse taal	-
Papiaments	Papiaments	Papiaments staat niet in artikel 12
Rekenen en wiskunde	Rekenen en wiskunde	-
	Burgerschap	Nieuw
	Digitale geletterdheid	Nieuw
Engelse taal	Engelse taal	-
Enkele kennisgebieden (artikel 11, lid 2): <ul style="list-style-type: none"> - Aardrijkskunde - Geschiedenis - De natuur, waaronder biologie - Maatschappelijke verhoudingen, waaronder staatsinrichting - Geestelijke stromingen 	Aardrijkskunde	-
	Geschiedenis en staatsinrichting	Samenvoeging van voormalig tweede lid, onderdeel b en d.
	Natuur	Afgesplitst van biologie, in aansluiting op het vo.
	Biologie	-
		'Maatschappelijke verhoudingen' komt te vervallen vanwege overlap met burgerschap en geschiedenis. 'Staatsinrichting' wordt verplaatst naar geschiedenis.
	Geestelijke stromingen	Overigens wordt in het vo geestelijke stromingen niet toegevoegd. Op dit punt wijken po en vo dus van elkaar af. De basis wordt gelegd in het po. In het vo valt dit onder burgerschap.
Bevordering van sociale redzaamheid, waaronder gedrag in het verkeer	Sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer	Gezond gedrag is toegevoegd in aansluiting op vo.
Expressie-activiteiten	Beeldende vorming, muziek, dans en drama	De term van vo is overgenomen omdat die specifiek is.
Zintuiglijke en lichamelijke oefening	Lichamelijke oefening	'Zintuiglijke' komt te vervallen omdat 'lichamelijke oefening' voldoende de lading dekt.
	Techniek	Is overgenomen van vo met oog op harmonisatie, techniek is in de onderwijspraktijk van po niet nieuw.

Artikel III. Wijziging van de WEC

De voorgestelde wijziging van de WEC is grotendeels gelijklopend aan de voorgestelde wijziging van de WPO. Voor een algemene toelichting op de wijzigingen van de artikelen 11, 13, 14c en 14f wordt verwezen naar de toelichting op artikel 9 van de WPO (artikel I). In de WEC staat de grondslag voor kerndoelen in drie artikelen: artikelen 13 (speciaal onderwijs), 14c (arbeidsmarktgericht uitstroomprofiel) en 14f (uitstroomprofiel dagbesteding). Verschillen ten opzichte van de WPO worden hieronder toegelicht.

Artikel 13

In artikel 13 zorgt de harmonisatie met de andere sectorwetten voor een grote tekstuele verandering ten opzichte van het huidige artikel. Ten opzichte van de WPO zijn een aantal specifieke zinnen opgenomen voor het speciaal onderwijs, in lijn met de huidige tekst van artikel 13 van de WEC. Namelijk in het eerste lid dat de kerndoelen kunnen verschillen voor de verschillende onderwijssoorten bedoeld in artikel 2, tweede lid. In het tweede lid is opgenomen dat kerndoelen betrekking hebben op de genoemde onderwerpen, behoudens het bepaalde in het vijfde lid en artikel 15. De huidige

omschrijving van onderwerpen in het onderwijs aandacht aan wordt besteed in het eerste tot en met het vierde lid, komen te vervallen en wordt in overeenstemming met de WPO gewijzigd. Het doel is dat voor het speciaal onderwijs zoveel mogelijk dezelfde kerndoelen worden gehanteerd als in het primair onderwijs. Zie hieronder de tabel.

Het vijfde lid wordt zodanig gewijzigd dat ook voor het speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen en meervoudig gehandicapte kinderen voor wie het zeer moeilijk lerend zijn een van de handicaps is omvat, zoveel mogelijk de kerndoelen, bedoeld in het eerste lid gelden. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat de kerndoelen gebaseerd op de WEC twee setjes kerndoelen bevatten: een set kerndoelen voor de leerlingen binnen het speciaal onderwijs en een set kerndoelen specifiek voor de zeer moeilijk lerende kinderen. Waar nodig worden in de kerndoelen aanpassingen gemaakt aan deze doelgroep.

De delegatiegrondslag in het zevende lid van artikel 13 is ook geharmoniseerd met de delegatiegrondslag in het vijfde lid van artikel 9 van de WPO.

Huidig artikel 13 lid 1-4 WEC	Voorstel artikel 13 lid 2 WEC	Toelichting
Nederlandse taal	Nederlandse taal	-
Rekenen en wiskunde	Rekenen en wiskunde	-
	Burgerschap	Nieuw
	Digitale geletterdheid	Nieuw
Engelse taal	Engelse taal	-
Kennisgebieden, artikel 13 lid 3: <ul style="list-style-type: none"> - Aardrijkskunde - Geschiedenis - De natuur, waaronder biologie - Maatschappelijke verhoudingen, waaronder staatsinrichting - Geestelijke stromingen 	Aardrijkskunde	-
	Geschiedenis en staatsinrichting	Samenvoeging van voormalig tweede lid, onderdeel b en d.
	Natuur	Afgesplitst van biologie, in aansluiting op het vo.
	Biologie	-
		'Maatschappelijke verhoudingen' komt te vervallen vanwege overlap met burgerschap en geschiedenis. 'Staatsinrichting' wordt verplaatst naar geschiedenis.
	Geestelijke stromingen	Overigens wordt in het vo geestelijke stromingen niet toegevoegd. Op dit punt wijken po en vo dus van elkaar af. De basis wordt gelegd in het po. In het vo valt dit onder burgerschap.
Bevordering van sociale redzaamheid, waaronder gedrag in het verkeer	Sociale redzaamheid, gezond gedrag en gedrag in het verkeer	Gezond gedrag is toegevoegd in aansluiting op vo, samenvoeging onderdeel g en h.
Bevordering van gezond gedrag		Gezond gedrag is toegevoegd aan onderdeel hierboven in aansluiting op vo, samenvoeging onderdeel g en h.
Expressie-activiteiten	Beeldende vorming, muziek, dans en drama	Harmonisatie. De term van vo is overgenomen omdat die specifiek is.
<ul style="list-style-type: none"> - Zintuiglijke oefening - Lichamelijke oefening 	Lichamelijke oefening	'Zintuiglijke oefening' als los lid komt te vervallen omdat 'lichamelijke oefening' voldoende de lading dekt.
	Techniek	Is overgenomen van vo met oog op harmonisatie, techniek is in de

		onderwijspraktijk van po niet nieuw.
Huishoudelijke activiteiten, artikel 13, lid 2.	-	Komt te vervallen. Kerndoelen po worden zoveel mogelijk gevolgd.

Artikel 14c en artikel 14f

In de artikelen 14c en 14f wordt het tweede lid niet gewijzigd. Deze artikelen wijken daarom in vorm af van de andere sectorwetten. Voor het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel en het uitstroomprofiel dagbesteding worden namelijk naast kerndoelen voor leergebieden ook kerndoelen opgesteld voor algemene maatschappelijke voorbereiding en persoonlijke vorming en voorbereiding op respectievelijk arbeid of dagbesteding. Het is van belang om dit tot uitdrukking te blijven brengen. In lid 3 en lid 3a zijn de onderwerpen en leergebieden opgenomen.

In artikel 14c, negende lid, en artikel 14f, achtste lid, is al opgenomen dat het onderwijs zo wordt ingericht dat een samenhangend op de kerndoelen gebaseerd onderwijsprogramma wordt aangeboden waarbij het bevoegd gezag de kerndoelen uitwerkt voor de verschillende groepen leerlingen. De zin die aan het eerste lid van artikel 9 van de WPO wordt toegevoegd, wordt aan deze artikelen daarom niet toegevoegd. Wel is in deze leden de zinsnede 'en doelgericht' toegevoegd.

Tot slot is in artikel 14f is Engelse taal niet opgenomen als leergebied en onderdeel waar kerndoelen aandacht aan moeten besteden. Dit is vanwege de aansluiting van de kerndoelen bij de aard van de beperkingen van deze leerlingen.

Huidig artikel 14c & 14f lid 2-3 WEC	Voorstel artikel 14c & 14f lid 3 WEC	Toelichting
Nederlandse taal en communicatie	Nederlandse taal	Taal omvat ook communicatie en kan dus worden weggelaten, in verband met harmonisatie.
Rekenen en wiskunde	Rekenen en wiskunde	
	Burgerschap	Nieuw
	Digitale geletterdheid	Nieuw
Engelse taal	Engelse taal	Engelse taal is niet opgenomen in artikel 14f.
Mens en maatschappij	Geschiedenis en staatsinrichting	Met oog op harmonisatie wordt dit uitgesplitst conform andere sectorwetten.
	Economie	
	Sociale redzaamheid en gezond gedrag	
	Aardrijkskunde*	
Mens, natuur en techniek	Biologie	Met oog op harmonisatie wordt dit uitgesplitst conform WVO
	Natuur- en scheikunde	
	Techniek	
Culturele oriëntatie en creatieve expressie	Beeldende vorming, muziek, dans en drama	Harmonisatie. De term van vo is overgenomen omdat die specifiek is.
Bewegen en sport	Lichamelijke oefening	Harmonisatie WVO.

**aardrijkskunde staat nu parallel uitgesplitst bij 'Mens en Maatschappij', maar had ook bij Mens, natuur en techniek kunnen staan.*

Artikel IV. Wijziging van de WVO 2020

De voorgestelde wijziging van de WVO 2020 is grotendeels gelijklopend aan de wijziging van de WPO. Voor een algemene toelichting op de wijzigingen van artikel 2.13, wordt dan ook verwezen naar de toelichting bij de wijziging van 9 van de WPO (artikel I).

Het voortgezet onderwijs kent echter een aantal uitzonderingen. Zo is in artikel 2.14, eerste en tweede lid, van de WVO 2020 al opgenomen dat het bevoegd gezag voor de eerste twee leerjaren een samenhangend onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag verzorgd onderwijsprogramma inricht, waarbij in dit onderwijsprogramma de kerndoelen uit worden gewerkt voor de verschillende schoolsoorten en verschillende groepen leerlingen. De zin die aan het eerste lid van artikel 9 van de WPO wordt toegevoegd, wordt aan daarom niet toegevoegd aan artikel 2.13. Wel is, net zoals bij artikel 14c en 14f van de WEC, 'en doelgericht' toegevoegd.

In de tabel hieronder is de huidige situatie naast de nieuwe situatie geplaatst, met daarachter een toelichting. De onderwijsactiviteiten staan in deze tabel een andere volgorde dan in de wet, om de verschillen in een één oogopslag te laten zien.

Huidig artikel 2.13 lid 2 WVO 2020	Voorstel artikel 2.13 lid 2 WVO 2020	Toelichting
Nederlandse taal	Nederlandse taal	-
Wiskunde	Rekenen en wiskunde	Rekenen toegevoegd vanwege harmonisatie met po en sluit ook aan bij huidige praktijk.
-	Burgerschap	Nieuw
Informatiekunde	Digitale geletterdheid	Informatiekunde heeft een veel beperktere omvang dan digitale geletterdheid. Daarom wordt dit onderdeel vervangen door digitale geletterdheid.
Engelse taal	Engelse taal	-
Geschiedenis en staatsinrichting	Geschiedenis en staatsinrichting	-
Economie	Economie	Voor po is dit onderwerp niet opgenomen omdat dat verder gaat dan een technische wijziging. In po wordt aandacht aan geldzaken besteed via burgerschap.
Verzorging	Sociale redzaamheid en gezond gedrag	Formulering van po overgenomen omdat die beter de lading dekt. 'Gedrag in het verkeer' wordt in afwijking van po niet toegevoegd, omdat dat verder gaat dan een technische wijziging.
Aardrijkskunde	aardrijkskunde	-
Biologie	Biologie	-
Natuur- en scheikunde	Natuur- en scheikunde	-
Techniek	Techniek	-
Beeldende vorming, muziek, drama en dans	Beeldende vorming, muziek, dans en drama	-
Lichamelijke opvoeding	Lichamelijke opvoeding	In het vo wordt gesproken over lichamelijke opvoeding, in het po over lichamelijk oefening. Deze term is niet geharmoniseerd met het po omdat deze term de gangbare aanduiding is (voor het vak) in het vo.

Artikel 2.13a

Verder wordt een nieuw artikel 2.13a voorgesteld. Hierdoor wordt het mogelijk gemaakt om bij amvb kerndoelen vast te stellen voor andere moderne vreemde talen dan Engels.

Het huidige artikel 2.13 kent alleen een wettelijke grondslag om kerndoelen voor Engels vast te stellen. Dat is omdat de kerndoelen beogen de gezamenlijk lesstof voor alle leerlingen in de onderbouw te beschrijven.

Naast Engels moeten echter alle leerlingen een tweede moderne vreemde taal volgen.²⁶ In Bijlage 1 bij het Uitvoeringsbesluit WVO wordt bij de kerndoelen Engels aangegeven dat scholen de kerndoelen voor Engels kunnen gebruiken als leidraad voor het onderwijs in andere moderne vreemde talen. Omdat de nieuwe kerndoelen meer richtinggevend zullen zijn, met omschrijving van het beheersingsniveau, volstaat deze werkwijze niet meer. Het instroomniveau Engels is heel verschillend van het instroomniveau Frans. Daarom wordt met dit wetsvoorstel ook grondslagen gerealiseerd voor de andere moderne vreemde talen.

Onderdeel D

In artikel 2.19 worden twee wijzigingen aangebracht. Ten eerste wordt in het kader van de harmonisatie 'en doelgericht' toegevoegd. Daarnaast wordt artikel 2.13 van overeenkomstige toepassing verklaard op het derde leerjaar vwo en havo. Het is de bedoeling dat de kerndoelen gelden voor de eerste twee leerjaren vmbo en de eerste drie leerjaren havo en vwo. Op dit moment zijn er geen kerndoelen voor het derde leerjaar en gelden ook de examenprogramma's nog niet. Op dit moment wordt het curriculum vaak ingevuld aan de hand van examenprogramma's. Het zou echter beter zijn om te voorzien in een eigen curriculum. Om in dit gat te voorzien wordt voorgesteld om ook specifiek voor het derde leerjaar vwo en havo kerndoelen vast te stellen.

Onderdeel E

In onderdeel E wordt de amvb waarin de kerndoelen voor moderne vreemde talen worden vastgesteld toegevoegd aan artikel 13.1, derde lid van de WVO 2020, waardoor er een voorhangprocedure van toepassing is. Dit gold al voor artikel 2.13.

Artikel V. Wijziging WHW

In artikel 7.25a WHW wordt een verwijzing naar artikel 9, tweede lid, van de WPO aangepast aan het voorgestelde artikel 9. Er wordt niet meer gesproken van kennisgebieden en alle onderdelen staan nu in het voorgestelde tweede lid in plaats van verspreid over het eerste en tweede lid.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Dennis Wiersma

²⁶ met uitzondering van leerlingen voor wie naar verwachting van het bevoegd gezag de basisberoepsgerichte leerweg het meest geschikt is